

Les autres miliciens en service actif le 1er mars 1995 sont envoyés en congé illimité à l'expiration du terme de service actif auquel ils sont astreints, sauf s'ils demandent de l'être avant; dans ce cas, ils sont envoyés en congé illimité à la date qu'ils ont fait connaître.

Les miliciens qui ne sont pas encore en service actif le 1er mars 1995 ne sont pas appelés. »

Art. 2. L'application des articles 35 et 37 de la même loi est suspendue à la date fixée par le Roi. Cette suspension prend fin de plein droit le jour de toute nouvelle levée de miliciens.

Art. 3. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

Promulguons la présente loi, ordonnons qu'elle soit revêtue du sceau de l'Etat et publiée par le *Moniteur belge*.

Donné à Chateaufort-de-Grasse, le 6 avril 1995.

ALBERT

Par le Roi :

Le Ministre de la Défense nationale,
K. PINXTEN
Scellé du sceau de l'Etat :
Le Ministre de la Justice,
M. WATHELET

De overige dienstplichtigen die op 1 maart 1995 in werkelijke dienst zijn, worden met onbepaald verlof gezonden na het verstrijken van de werkelijke dienststermijn waartoe zij gehouden zijn, behalve indien zij verzoeken om eerder met onbepaald verlof te worden gezonden; in dat geval worden zij met onbepaald verlof gezonden op de dag die zij hebben meegedeeld.

De dienstplichtigen die op 1 maart 1995 nog niet in werkelijke dienst zijn, worden niet opgeroepen. »

Art. 2. De toepassing van de artikelen 35 en 37 van dezelfde wet wordt geschorst op de dag die de Koning bepaalt. Die schorsing eindigt van rechtswege de dag waarop een nieuwe lichte dienstplichtigen wordt opgeroepen.

Art. 3. Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

Kondigen deze wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel zal worden bekleed en door het *Belgisch Staatsblad* zal worden bekendgemaakt.

Gegeven te Chateaufort-de-Grasse, 6 april 1995.

ALBERT

Van Koningswege :

De Minister van Landsverdediging,
K. PINXTEN
Met 's Lands zegel gezegeld :
De Minister van Justitie,
M. WATHELET

MINISTERE DE LA JUSTICE

F. 95 — 1481

[Mac — 9425]

13 AVRIL 1995

Loi relative au: contrat d'agence commerciale (1)

ALBERT II, Roi des Belges,

A tout, présents et à venir, Salut.

Les Chambres ont adopté et Nous sanctionnons ce qui suit :

Article 1er. Le contrat d'agence commerciale est le contrat par lequel l'une des parties, l'agent commercial, est chargée de façon permanente, et moyennant rémunération, par l'autre partie, le commettant, sans être soumis à l'autorité de ce dernier, de la négociation et éventuellement de la conclusion d'affaires au nom et pour compte du commettant.

L'agent commercial organise ses activités comme il l'entend et dispose librement de son temps.

Art. 2. Au troisième alinéa de l'article 4 de la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail, les mots « au sens de la loi relative au contrat d'agence commerciale » sont insérés après les mots « contrat d'entreprise ».

(1) Session extraordinaire 1991-1992.

Sénat.

Documents parlementaires. — Projet de loi n° 355-1 — Erratum n° 355-2. — Rapport n° 355-3. Amendements n° 355-4 à 355-6.

Session ordinaire 1994-1995.

Annales parlementaires. — Séances des 8 et 14 mars 1995

Chambre des représentants.

Documents parlementaires. — Projet transmis par le Sénat, n° 1750-1. — Rapport n° 1750-2.

Annales parlementaires. — Séance du 3 avril 1995.

MINISTERIE VAN JUSTITIE

N. 95 — 1481

[Mac — 9425]

13 APRIL 1995

Wet betreffende de handelsagentuurovereenkomst (1)

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt

Artikel 1. De handelsagentuurovereenkomst is een overeenkomst waarbij de ene partij, de handelsagent, door de andere partij, de principaal, zonder dat hij onder diens gezag staat, permanent en tegen vergoeding belast wordt met het bemiddelen en eventueel het afsluiten van zaken in naam en voor rekening van de principaal.

De handelsagent deelt zijn werkzaamheden naar eigen goeddunken in en beschikt zelfstandig over zijn tijd.

Art. 2. In het derde lid van artikel 4 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten worden na het woord « aanneemingsovereenkomst » ingevoegd de woorden « , in de zin van de wet betreffende de handelsagentuurovereenkomst »

(1) Buitengewone zitting 1991-1992.

Senaat.

Parlementaire bescheiden. — Ontwerp van wet nr 355-1 — Erratum nr. 355-2. — Verslag nr. 355-3. — Amendementen nrs. 355-4 tot 355-6

Gewone zitting 1994-1995.

Parlementaire Handelingen. — Zittingen van 8 en 14 maart 1995

Kamer van volksvertegenwoordigers.

Parlementaire bescheiden. — Ontwerp overgezonden door de Senaat, nr. 1750-1. — Verslag nr. 1750-2.

Parlementaire Handelingen. — Zitting van 3 april 1995

Art. 3. La présente loi ne s'applique pas :

- 1° aux contrats conclus avec des agents commerciaux dont l'activité d'intermédiaire n'est pas exercée de manière régulière;
- 2° aux contrats conclus par les assureurs, les établissements de crédit et les sociétés de bourse avec leurs agents respectifs;
- 3° aux contrats conclus avec des agents commerciaux dans la mesure où ils opèrent dans une bourse de valeurs mobilières, autres marchés en valeurs mobilières et en autres instruments financiers ou dans les bourses et les marchés à terme sur marchandises et denrées.

Art. 4. Le contrat d'agence commerciale est conclu pour une durée déterminée ou indéterminée.

Le contrat d'agence est conclu pour une durée indéterminée lorsqu'il n'a pas fait l'objet d'un écrit ou lorsque ayant fait l'objet d'un écrit, sa durée n'a pas été déterminée.

Un contrat à durée déterminée, qui continue à être exécuté après l'échéance de son terme, est censé être, dès sa conclusion, un contrat à durée indéterminée.

Art. 5. Chaque partie a le droit, nonobstant toute stipulation contraire, d'obtenir de l'autre partie un écrit signé mentionnant le contenu du contrat d'agence, y compris celui des avenants ultérieurs.

Art. 6. L'agent commercial doit veiller aux intérêts du commettant et agir loyalement et de bonne foi.

En particulier, l'agent commercial doit :

- 1° s'employer comme il se doit à la négociation et, le cas échéant, à la conclusion des affaires dont il est chargé;
- 2° communiquer au commettant toute information nécessaire dont il dispose;
- 3° se conformer aux directives raisonnables données par le commettant.

Art. 7. Sauf stipulation contraire, l'agent commercial peut, pour l'exécution de sa mission, recourir à des sous-agents rémunérés par lui et agissant sous sa responsabilité, et dont il devient le commettant.

Art. 8. Dans ses rapports avec l'agent commercial, le commettant doit agir loyalement et de bonne foi.

En particulier, le commettant doit :

- 1° mettre à la disposition de l'agent commercial la documentation nécessaire qui a trait aux affaires concernées;
  - 2° procurer à l'agent commercial les informations nécessaires à l'exécution du contrat d'agence, notamment aviser l'agent commercial dans un délai raisonnable dès qu'il prévoit que le volume des affaires sera sensiblement inférieur à celui auquel l'agent commercial aurait pu normalement s'attendre.
- Le commettant doit, par ailleurs, informer l'agent commercial, dans un délai raisonnable, de son acceptation, de son refus ou de l'inexécution d'une affaire qu'il a négociée.

Art. 9. La rémunération de l'agent commercial consiste soit en une somme fixe, soit en des commissions, soit en partie en une somme fixe et en partie en des commissions.

Tout élément de la rémunération variant avec le nombre ou la valeur des affaires sera considéré comme constituant une commission aux fins de la présente loi.

Si la rémunération de l'agent commercial ne consiste pas en tout ou en partie en des commissions, les articles 10 à 16 ne sont pas applicables.

Art. 10. Pour une affaire conclue pendant la durée du contrat d'agence, l'agent commercial a droit à la commission :

- 1° lorsque l'affaire a été conclue grâce à son intervention;
- 2° ou, lorsque l'affaire a été conclue avec un tiers dont il a obtenu antérieurement la clientèle pour des affaires similaires;
- 3° ou, lorsqu'il a été convenu que l'agent commercial agirait comme seul agent dans un secteur déterminé ou auprès d'un groupe de personnes déterminées et que l'affaire a été conclue avec un client établi dans ce secteur ou appartenant à ce groupe.

Art. 11. Pour une affaire conclue après la cessation du contrat d'agence, l'agent commercial a droit à la commission :

- 1° si l'affaire est principalement due à l'activité qu'il a déployée au cours du contrat d'agence et si l'affaire est conclue dans un délai de six mois à compter de la cessation de ce contrat;

Art. 3. Deze wet is niet van toepassing op :

- 1° de overeenkomsten gesloten met handelsagenten die hun werkzaamheid van tussenpersoon niet met regelmaat uitoefenen;
- 2° de door de verzekeraars, kredietinstellingen en beursvennootschappen met hun respectieve agenten afgesloten overeenkomsten;
- 3° de door de handelsagenten gesloten overeenkomsten voor zover zij werkzaam zijn op een effectenbeurs, op andere markten voor effecten en andere financiële instrumenten of op de beurzen voor de termijnhandel in goederen en waren.

Art. 4. De handelsagentuurovereenkomst wordt gesloten voor bepaalde tijd of voor onbepaalde tijd.

De agentuurovereenkomst wordt voor onbepaalde tijd gesloten wanneer ze niet op schrift is gesteld of wanneer, als ze wel op schrift is gesteld, de duur ervan niet is bepaald.

Een overeenkomst die voor bepaalde tijd is aangegaan en die na afloop van de termijn wordt voortgezet, wordt van bij het afsluiten geacht een overeenkomst voor onbepaalde tijd te zijn.

Art. 5. Elke partij kan, niettegenstaande enig hiermee strijdig beding, van de andere partij een ondertekend stuk verkrijgen dat de inhoud van de agentuurovereenkomst bevat, met inbegrip van latere wijzigingen.

Art. 6. De handelsagent moet de belangen van de principaal behartigen en loyaal en te goeder trouw handelen.

In het bijzonder moet de handelsagent :

- 1° zich naar behoren wijden aan de onderhandelingen over en, in voorkomend geval, aan het afsluiten van de zaken waarmee hij belast is;
- 2° aan de principaal alle nodige inlichtingen verschaffen waarover hij beschikt;
- 3° de redelijke richtlijnen opvolgen die de principaal hem geeft.

Art. 7. Behoudens andersluidend beding kan de handelsagent, voor de uitvoering van zijn taak, een beroep doen op door hem vergoede subagenten die handelen onder zijn verantwoordelijkheid, en van wie hij principaal wordt.

Art. 8. In zijn betrekkingen met de handelsagent moet de principaal zich loyaal en te goeder trouw gedragen.

In het bijzonder moet de principaal :

- 1° aan de handelsagent de nodige documentatie ter beschikking stellen die betrekking heeft op de betrokken zaken;
  - 2° aan de handelsagent alle inlichtingen verschaffen die nodig zijn voor de uitvoering van de agentuurovereenkomst, in het bijzonder de handelsagent binnen een redelijke termijn waarschuwen wanneer hij voorziet dat het aantal zaken aanzienlijk geringer zal zijn dan die welke de handelsagent normaliter had kunnen verwachten.
- De principaal moet de handelsagent voorts binnen een redelijke termijn op de hoogte stellen van zijn aanvaarding, weigering, of niet-uitvoering van een zaak die de handelsagent heeft bemiddeld.

Art. 9. De vergoeding van de handelsagent bestaat ofwel uit een vast bedrag, ofwel uit commissies, ofwel deels uit een vast bedrag en deels uit commissies.

Alle elementen van de vergoeding die variëren naar gelang van het aantal zaken of de waarde daarvan, worden geacht een commissie te zijn, in de zin van deze wet.

Indien de vergoeding van de handelsagent niet geheel of gedeeltelijk uit een commissie bestaat, zijn de artikelen 10 tot 16 niet van toepassing.

Art. 10. Voor een tijdens de duur van de agentuurovereenkomst afgesloten zaak heeft de handelsagent recht op een commissie :

- 1° indien de zaak is afgesloten dankzij zijn optreden;
- 2° of, indien de zaak is afgesloten met een derde die vroeger door hem als klant was aangebracht voor gelijkaardige zaken;
- 3° of, indien is overeengekomen dat de handelsagent alleen zal optreden in een bepaald gebied of bij een bepaalde groep personen en de zaak werd afgesloten met een klant uit dat gebied of uit die groep.

Art. 11. Voor een na het einde van de agentuurovereenkomst afgesloten zaak heeft de handelsagent recht op een commissie :

- 1° indien de zaak hoofdzakelijk te danken is aan de door hem tijdens de duur van de agentuurovereenkomst aan de dag gelegde activiteit en de zaak is afgesloten binnen een termijn van zes maanden te rekenen van het einde van deze overeenkomst;

2° ou, si conformément aux conditions visées à l'article 10, la commande du tiers a été reçue par le commettant ou par l'agent avant la cessation du contrat d'agence.

Art. 12. L'agent commercial n'a pas droit à la commission visée à l'article 10 si celle-ci, en vertu de l'article 11, est due à l'agent commercial précédent, à moins qu'il ne résulte des circonstances qu'il est équitable de partager la commission entre les agents commerciaux.

Art. 13. La commission est exigible dès que et dans la mesure où l'on se trouve dans l'un des cas ci-après :

1° le commettant a exécuté l'opération ou devrait l'avoir exécutée, en vertu de l'accord conclu avec le tiers;

2° le tiers a exécuté ses obligations contractuelles.

La commission est exigible au plus tard lorsque le tiers a exécuté sa part de l'accord ou devrait l'avoir exécutée si le commettant avait exécuté sa part de l'accord.

La commission est payée au plus tard le dernier jour du mois qui suit le trimestre au cours duquel elle est devenue exigible.

Il ne peut être dérogé aux dispositions des alinéas 2 et 3 au détriment de l'agent commercial.

Art. 14. Dans les cas suivants seulement les parties peuvent prévoir que le droit à la commission prévu aux articles 10 et 11 s'éteint :

1° si et dans la mesure où il est établi que le tiers n'exécute pas ses obligations à moins que l'inexécution ne résulte d'une circonstance imputable au commettant;

2° si l'exécution est devenue impossible sans que cette impossibilité soit imputable au commettant;

3° si l'exécution de l'opération ne peut être raisonnablement exigée du commettant, en particulier s'il existe du fait du tiers un motif grave justifiant l'inexécution par le commettant.

Dans tous les cas visés à cet article, la commission que l'agent commercial aurait déjà perçue, sera remboursée.

Art. 15. Les parties fixent librement, lors de la conclusion du contrat d'agence, le taux des commissions. Elles peuvent convenir de taux différents, selon les catégories de clients prospectés, la nature des produits diffusés ou des services fournis et le rôle joué par l'agent commercial dans la réalisation de l'affaire. Il leur est également loisible d'arrêter un taux spécial pour certaines affaires particulièrement importantes ou délicates.

Si le contrat ne fournit aucune indication sur le taux des commissions et si aucun élément déduit des relations entre les parties ne permet de dégager leur volonté implicite à ce sujet, le taux usuel pratiqué dans le secteur économique de l'endroit où l'agent commercial exerce ses activités, pour des affaires du même genre, s'applique. En l'absence de tels usages, l'agent commercial a droit à un pourcentage équitable, qui tient compte de tous les éléments qui ont trait à l'opération.

Sauf convention contraire, les commissions de l'agent commercial sont calculées sur la base du prix facturé au client, sans déduction des frais accessoires, notamment des frais d'emballage, de fret, d'assurance, à moins qu'ils soient facturés séparément, mais à l'exclusion des taxes, frais de douane et autres impôts.

En aucun cas, les remises de fidélité, ristournes et escomptes au comptant consentis unilatéralement par le commettant au client ne peuvent être exclus de l'assiette des commissions dues à l'agent commercial.

Toute modification unilatérale, au cours de l'exécution du contrat, du ou des taux initialement convenus constitue un acte équipollent à rupture. Cependant, le juge peut, compte tenu des circonstances, interpréter l'acceptation sans réserve, pendant une période relativement longue, de commissions calculées à taux réduit comme un accord tacite de l'agent commercial au changement ainsi opéré.

Art. 16. Le commettant remet à l'agent commercial un relevé des commissions dues, au plus tard le dernier jour du mois suivant le trimestre au cours duquel elles deviennent exigibles. Ce relevé mentionne tous les éléments essentiels sur la base desquels le montant des commissions a été calculé.

2° of indien, overeenkomstig de voorwaarden bedoeld in artikel 10, de bestelling van de derde door de principaal of door de handelsagent is ontvangen voor het einde van de agentuurovereenkomst.

Art. 12. De handelsagent heeft geen recht op de commissie bedoeld in artikel 10 indien deze krachtens artikel 11 verschuldigd is aan de vorige handelsagent, tenzij uit de omstandigheden voortvloeit dat het billijk is de commissie tussen de handelsagenten te verdelen.

Art. 13. De commissie is opeisbaar zodra en voor zover een van de volgende omstandigheden zich voordoet :

1° de principaal heeft de overeenkomst uitgevoerd of had, krachtens de overeenkomst met de derde, zijn contractuele verplichtingen moeten nakomen;

2° de derde is zijn contractuele verplichtingen nagekomen.

De commissie is uiterlijk opeisbaar wanneer de derde zijn deel van de overeenkomst heeft uitgevoerd of had moeten uitvoeren, indien de principaal zijn deel had uitgevoerd.

De commissie wordt uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op het kwartaal waarin zij opeisbaar is geworden, betaald.

Van het tweede en derde lid mag niet worden afgeweken ten nadele van de handelsagent.

Art. 14. Alleen in de volgende gevallen kunnen de partijen overeenkomen dat het recht op een commissie, zoals bepaald in de artikelen 10 en 11, vervalt :

1° indien en voor zover vaststaat dat de derde zijn verbintenissen niet nakomt behalve wanneer de niet-uitvoering terug te voeren is op omstandigheden die aan de principaal te wijten zijn;

2° indien de uitvoering onmogelijk is geworden zonder dat dit te wijten is aan de principaal;

3° indien de uitvoering van de verrichting redelijkerwijze niet kan geëist worden van de principaal, vooral wanneer er door toedoen van de derde gewichtige redenen bestaan die de niet-uitvoering door de principaal rechtvaardigen.

In alle gevallen bedoeld in dit artikel wordt de commissie die de handelsagent reeds heeft ontvangen, terugbetaald.

Art. 15. Bij het sluiten van de agentuurovereenkomst bepalen de partijen vrij het bedrag van de commissies. Zij kunnen verschillende bedragen overeenkomen naar gelang van de categorieën van de bezochte klanten, de aard van de verspreide producten of geleverde diensten en de rol die de handelsagent heeft gespeeld bij de verwezenlijking van de zaak. Het staat hen eveneens vrij een speciaal bedrag vast te stellen voor bepaalde uitermate belangrijke of delicate zaken.

Indien de overeenkomst geen enkele aanwijzing bevat betreffende het bedrag van de commissies en indien geen enkel element afgeleid uit de band tussen de partijen het mogelijk maakt hun onuitgesproken wil ter zake te kennen, wordt het bedrag toegepast dat in de economische sector van de plaats waar de handelsagent zijn activiteit uitoefent, gebruikelijk is voor zaken van dezelfde aard. Bij ontstentenis van dergelijke gebruiken heeft de handelsagent recht op een billijk percentage, waarbij rekening wordt gehouden met alle op de transactie betrekking hebbende elementen.

Tenzij anders is overeengekomen, worden de commissies van de handelsagent berekend op grond van de prijs die aan de klant wordt gefactureerd, zonder aftrek van de bijkomende kosten, zoals de verpakingskosten, de vrachtprijs, de verzekeringskosten, behalve indien zij afzonderlijk worden gefactureerd, met uitsluiting evenwel van taksen, douanekosten en andere belastingen.

De getrouwheidskortingen, ristorno's en disconto's die door de principaal eenzijdig aan de klant worden toegestaan, kunnen in geen geval worden uitgesloten van de grondslag waarop de commissie van de agent wordt berekend.

Iedere eenzijdige wijziging van het oorspronkelijk overeengekomen bedrag of de oorspronkelijk overeengekomen bedragen tijdens de uitvoering van de overeenkomst is een handeling die gelijkstaat met verbreking van de overeenkomst. Rekening houdend met de omstandigheden kan de rechter evenwel oordelen dat wanneer de handelsagent gedurende een relatief lange periode zonder enig voorbehoud commissies aanvaardt die zijn berekend op grond van een verlaagd percentage, hij stilzwijgend instemt met de aldus toegepaste wijziging.

Art. 16. De principaal verstrekt aan de handelsagent een opgave van de verschuldigde commissies en wel uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op het kwartaal waarin de commissies opeisbaar zijn geworden. Deze opgave omvat alle van belang zijnde gegevens op grond waarvan de commissies zijn berekend.

L'agent commercial peut exiger que lui soient fournies toutes les informations, en particulier un extrait des livres comptables, qui sont à la disposition du commettant et qui lui sont nécessaires pour vérifier le montant des commissions qui lui sont dues.

Il ne peut être dérogé aux alinéas 1er et 2 au détriment de l'agent commercial.

Art. 17. Lorsque la rémunération consiste en tout ou en partie en une somme fixe, celle-ci est payée mensuellement, sauf convention contraire.

Art. 18. § 1er. Lorsque le contrat d'agence est conclu pour une durée indéterminée ou pour une durée déterminée avec faculté de dénonciation anticipée, chacune des parties peut y mettre fin en respectant un préavis.

La durée du préavis est d'un mois pendant la première année du contrat. Après la première année, la durée du délai de préavis sera augmentée d'un mois par année supplémentaire commencée sans que ce délai puisse excéder six mois et sans préjudice des dispositions de l'alinéa 3. Les parties ne peuvent convenir de délais de préavis plus courts.

Si les parties conviennent d'un délai plus long que celui qui est prévu par l'alinéa 2, le délai de préavis à respecter par le commettant ne peut pas être plus court que celui qui est imposé à l'agent commercial.

§ 2. La résiliation est notifiée par la remise à l'autre partie d'un écrit qui indique le début et la durée du préavis. La notification peut également être faite soit par lettre recommandée à la poste, sortissant ses effets le troisième jour ouvrable suivant la date de son expédition, soit par exploit d'huissier de justice. Sauf stipulation contraire, la fin du délai de préavis doit coïncider avec la fin d'un mois civil.

§ 3. La partie qui résilie le contrat sans invoquer un des motifs prévus à l'article 19, alinéa 1er, ou sans respecter le délai de préavis fixé au § 1er, alinéa 2, est tenue de payer à l'autre partie une indemnité égale à la rémunération en cours correspondant soit à la durée du préavis, soit à la partie de ce délai restant à courir.

Lorsque la rémunération de l'agent commercial consiste en tout ou en partie en commissions, la rémunération en cours est calculée sur base de la moyenne mensuelle des commissions méritées pendant les douze mois qui précèdent la date de cessation du contrat ou, le cas échéant, les mois qui précèdent la date de cessation du contrat.

Art. 19. Chacune des parties peut, sous réserve de tous dommages-intérêts, résilier le contrat sans préavis ou avant l'expiration du terme, lorsque des circonstances exceptionnelles rendent définitivement impossible toute collaboration professionnelle entre le commettant et l'agent ou en raison d'un manquement grave de l'autre partie à ses obligations.

Le contrat ne peut plus être résilié sans préavis ou avant l'expiration du terme, lorsque le fait qui l'aurait justifié est connu de la partie qui l'invoque depuis sept jours ouvrables au moins.

Peuvent seuls être invoqués pour justifier la résiliation sans préavis ou avant l'expiration du terme, les circonstances exceptionnelles ou manquements graves notifiés par exploit d'huissier de justice ou par lettre recommandée à la poste, expédiée dans les sept jours ouvrables qui suivent la résiliation.

Nonobstant toute stipulation contraire, il ne peut être dérogé avant la fin du contrat, au détriment de l'agent commercial, au présent article.

Art. 20. Après la cessation du contrat, l'agent commercial a droit à une indemnité d'éviction lorsqu'il a apporté de nouveaux clients au commettant ou a développé sensiblement les affaires avec la clientèle existante, pour autant que cette activité doive encore procurer des avantages substantiels au commettant.

Si le contrat prévoit une clause de non-concurrence, le commettant est réputé, sauf preuve contraire, recevoir des avantages substantiels.

Le montant de l'indemnité est fixé en tenant compte tant de l'importance du développement des affaires que de l'apport de clientèle.

De handelsagent kan eisen dat hem alle gegevens worden verstrekt waarover de principaal beschikt, in het bijzonder uitreksels uit de boekhouding, indien de agent die nodig heeft om na te gaan hoeveel commissies hem verschuldigd zijn.

Van het eerste en het tweede lid mag niet worden afgeweken ten nadele van de handelsagent.

Art. 17. Wanneer de vergoeding geheel of gedeeltelijk uit een vast bedrag bestaat, wordt deze maandelijks uitbetaald, behoudens andersluidende overeenkomst.

Art. 18. § 1. Is de handelsagentuurovereenkomst voor onbepaalde tijd gesloten of voor bepaalde tijd met de mogelijkheid vroegtijdig op te zeggen, dan heeft ieder der partijen het recht om die te beëindigen met inachtneming van een opzeggingstermijn.

De opzeggingstermijn bedraagt één maand gedurende het eerste jaar van de overeenkomst. Na het eerste jaar wordt de opzeggingstermijn vermeerderd met een maand voor elk begonnen jaar zonder dat deze termijn zes maanden mag te boven gaan en onverminderd de bepalingen van het derde lid. De partijen mogen geen kortere opzeggingstermijnen overeenkomen.

Indien de partijen een langere dan in het tweede lid bedoelde termijn overeenkomen, mag de door de principaal in acht te nemen opzeggingstermijn niet korter zijn dan die welke aan de handelsagent is opgelegd.

§ 2. De kennisgeving van de opzegging geschiedt door afgifte aan de andere partij van een geschrift waarin het begin en de duur van de opzeggingstermijn worden aangegeven. De kennisgeving kan ook geschieden hetzij bij een ter post aangetekende brief, die uitwerking heeft de derde werkdag na de datum van verzending, hetzij bij gerechtsdeurwaarders-exploit. Behoudens andersluidende bepaling moet het einde van de opzeggingstermijn samenvallen met het einde van een kalendermaand.

§ 3. De partij die de overeenkomst beëindigt zonder een van de in artikel 19, eerste lid, vermelde redenen op te geven of zonder de in § 1, tweede lid, vastgestelde opzeggingstermijn in acht te nemen, is gehouden de andere partij een opzeggingsvergoeding te betalen die gelijk is aan de vergoeding die gebruikelijk is en overeenstemt hetzij met de duur van de opzeggingstermijn, hetzij met het resterende deel van die termijn.

Wanneer de vergoeding van de handelsagent geheel of gedeeltelijk uit commissies bestaat, wordt de vergoeding berekend op basis van het maandelijks gemiddelde van de commissies verdiend gedurende de twaalf maanden die aan de beëindiging van de overeenkomst voorafgaan of, in voorkomend geval, gedurende de maanden die de beëindiging van de overeenkomst voorafgaan.

Art. 19. Elke partij kan, onverminderd alle schadeloosstellingen, de overeenkomst zonder opzegging of voor het verstrijken van de termijn beëindigen, wanneer uitzonderlijke omstandigheden elke professionele samenwerking tussen de principaal en de handelsagent definitief onmogelijk maken of wanneer de andere partij ernstig tekort komt in haar verplichtingen.

De overeenkomst kan niet meer worden beëindigd zonder opzegging of voor het verstrijken van de termijn, wanneer het feit ter rechtvaardiging hiervan sedert ten minste zeven werkdagen bekend is aan de partij die zich hierop beroept.

Alleen de uitzonderlijke omstandigheden of de ernstige tekortkomingen waarvan kennis is gegeven bij gerechtsdeurwaarders-exploit of bij een ter post aangetekende brief, verzonden binnen zeven werkdagen na de beëindiging, kunnen worden aangevoerd ter rechtvaardiging van de beëindiging zonder opzegging of voor het verstrijken van de termijn.

Niettegenstaande enig hiermee strijdig beding kan, vóór het einde van de overeenkomst, van dit artikel niet worden afgeweken ten nadele van de handelsagent.

Art. 20. Na de beëindiging van de overeenkomst heeft de handelsagent recht op een uitwinningvergoeding wanneer hij de principaal nieuwe klanten heeft aangebracht of wanneer hij de zaken met de bestaande klanten aanzienlijk heeft uitgebreid, voor zover dit de principaal nog aanzienlijke voordelen kan opleveren.

Indien de overeenkomst voorziet in een concurrentiebeding, wordt de principaal geacht, behoudens tegenbewijs, nog aanzienlijke voordelen te krijgen.

Het bedrag van deze uitwinningvergoeding wordt bepaald rekening houdend zowel met de gerealiseerde uitbreiding van de zaken als met de aanbreng van klanten.

L'indemnité ne peut dépasser le montant d'une année de rémunération, calculé d'après la moyenne des cinq dernières années, ou, si la durée du contrat est inférieure à cinq ans, d'après la moyenne des années précédentes.

L'indemnité n'est pas due :

1° si le commettant a mis fin au contrat en raison d'un manquement grave prévu à l'article 19, alinéa 1er, imputable à l'agent;

2° si l'agent a mis fin au contrat, à moins que cette cessation ne soit due à un motif prévu à l'article 19, alinéa 1er, imputable au commettant ou qui soit la conséquence de l'âge, l'infirmité ou la maladie de l'agent commercial en raison desquels la poursuite de ses activités ne peut raisonnablement plus être exigée de lui;

3° lorsque, selon un accord avec le commettant, l'agent commercial ou ses héritiers cèdent à un tiers les droits et obligations qu'ils détiennent en vertu du contrat d'agence.

L'agent perd le droit à l'indemnité s'il n'a pas notifié au commettant, dans un délai d'un an à compter de la cessation du contrat, qu'il veut faire valoir ses droits.

Art. 21. Pour autant que l'agent commercial ait droit à l'indemnité d'éviction visée à l'article 20 et que le montant de cette indemnité ne couvre pas l'intégralité du préjudice réellement subi, l'agent commercial peut, mais à charge de prouver l'étendue du préjudice allégué, obtenir en plus de cette indemnité, des dommages et intérêts à concurrence de la différence entre le montant du préjudice réellement subi et celui de cette indemnité.

Art. 22. Le droit aux indemnités visées aux articles 20 et 21 naît également lorsque la cessation du contrat intervient à la suite du décès de l'agent commercial.

Art. 23. Les parties ne peuvent pas, avant l'échéance du contrat, déroger aux dispositions des articles 20, 21 et 22 au détriment de l'agent commercial.

Art. 24. § 1er. Le contrat d'agence peut contenir une clause de non-concurrence.

Une clause de non-concurrence n'est valable que si :

- 1° elle a été stipulée par écrit;
- 2° elle concerne le type d'affaires dont l'agent était chargé;

3° elle ne vise que le secteur géographique ou le groupe de personnes et le secteur géographique confiés à l'agent;

4° elle n'excède pas six mois après la cessation du contrat.

§ 2. La clause de non-concurrence ne produit pas ses effets lorsqu'il est mis fin au contrat d'agence par le commettant, sans invoquer un motif prévu à l'article 19, alinéa 1er, ou par l'agent, en invoquant un motif prévu à l'article 19, alinéa 1er.

§ 3. La clause de non-concurrence crée en faveur de l'agent une présomption d'avoir apporté une clientèle; le commettant peut apporter la preuve contraire.

§ 4. L'indemnité forfaitaire prévue au contrat en cas de violation de la clause de non-concurrence ne peut dépasser une somme égale à une année de rémunération, calculée comme prévu par l'article 20, alinéa 4.

Toutefois, le commettant peut réclamer une réparation supérieure, à charge de justifier de l'existence de l'étendue de son préjudice.

Art. 25. La convention par laquelle l'agent commercial garantit des obligations incombant à des tiers dans une affaire qu'il a négociée ou conclue doit être rédigée par écrit.

Sauf clause contraire écrite, l'agent commercial qui se porte du croire ne garantit que la solvabilité du tiers à l'exclusion de tout autre manquement de celui-ci à ses obligations contractuelles. La clause de du croire ne saurait concerner une affaire dans laquelle l'agent n'est pas intervenu personnellement. Elle cesse d'être applicable lorsque le commettant modifie, sans l'accord de l'agent, les conditions de livraison ou de paiement.

L'agent commercial ne peut s'engager pour un montant qui dépasse la commission convenue, à moins que son engagement se rapporte soit à une affaire déterminée, soit à des affaires qu'il conclut lui-même au nom du commettant.

De uitwinningsvergoeding mag niet meer bedragen dan het bedrag van een jaar vergoeding berekend op basis van het gemiddelde van de vijf voorafgaande jaren of op basis van de gemiddelde vergoeding in de voorafgaande jaren indien de overeenkomst minder dan vijf jaar heeft geduurd.

De uitwinningsvergoeding is niet verschuldigd :

1° indien de principaal de overeenkomst heeft beëindigd vanwege een aan de agent te wijten ernstige tekortkoming zoals bepaald in artikel 19, eerste lid;

2° indien de handelsagent de overeenkomst heeft beëindigd, tenzij de beëindiging voortvloeit uit een aan de principaal te wijten reden, zoals bepaald in artikel 19, eerste lid, of het gevolg is van leeftijd, invaliditeit of ziekte van de handelsagent op grond waarvan redelijkerwijze niet meer van hem kan worden gevergd dat hij zijn werkzaamheden voortzet;

3° indien de handelsagent of diens erfgenamen, overeenkomstig een afspraak met de principaal, hun rechten en verplichtingen uit hoofde van de agentuurovereenkomst aan een derde overdragen.

De handelsagent verliest zijn recht op de uitwinningsvergoeding indien hij de principaal niet binnen een jaar na de beëindiging van de overeenkomst ervan in kennis gesteld heeft dat hij voornemens is zijn rechten te doen gelden.

Art. 21. Voor zover de handelsagent recht heeft op de uitwinningsvergoeding bepaald in artikel 20 en het bedrag van deze vergoeding de werkelijk geleden schade niet volledig vergoedt, kan de handelsagent, mits hij de werkelijke omvang van de beweerde schade bewijst, boven deze vergoeding schadeloosstelling verkrijgen ten belope van het verschil tussen het bedrag van de werkelijk geleden schade en het bedrag van die vergoeding.

Art. 22. Het recht op de vergoedingen bedoeld in de artikelen 20 en 21 ontstaat eveneens wanneer door het overlijden van de handelsagent de overeenkomst wordt beëindigd.

Art. 23. Voordat de overeenkomst is beëindigd, mogen de partijen niet ten nadele van de handelsagent afwijken van de bepalingen van de artikelen 20, 21 en 22.

Art. 24. § 1. De agentuurovereenkomst kan een concurrentiebeding bevatten.

Een concurrentiebeding is enkel geldig wanneer :

- 1° het schriftelijk werd bedongen;
- 2° het betrekking heeft op het soort zaken waarmee de handelsagent belast was;
- 3° het beperkt blijft tot het geografisch gebied of de groep personen en het geografisch gebied die aan de handelsagent waren toevertrouwd;
- 4° het niet verder reikt dan zes maanden na de beëindiging van de overeenkomst.

§ 2. Het concurrentiebeding heeft geen uitwerking wanneer de agentuurovereenkomst wordt beëindigd door de principaal zonder een in artikel 19, eerste lid, vermelde reden aan te voeren, of door de agent door een in artikel 19, eerste lid, vermelde reden aan te voeren.

§ 3. Het concurrentiebeding schept ten gunste van de agent een vermoeden dat hij klanten heeft aangebracht; de principaal kan het tegenbewijs leveren.

§ 4. De forfaitaire vergoeding waarin de overeenkomst voorziet in geval van schending van het concurrentiebeding, mag niet hoger zijn dan een bedrag gelijk aan één jaar vergoeding berekend zoals bepaald in artikel 20, vierde lid.

De principaal kan echter, mits hij het bestaan en de omvang van zijn nadeel bewijst, een hogere vergoeding eisen.

Art. 25. De handelsagent kan zich voor verplichtingen die voor derden uit een door hem bemiddelde of afgesloten zaak voortvloeien uitsluitend schriftelijk aansprakelijk stellen.

Tenzij schriftelijk anders is overeengekomen, is de handelsagent krachtens een beding van delcredere slechts aansprakelijk voor de goedheid van de derde, met uitsluiting van iedere andere tekortkoming van deze in zijn contractuele verplichtingen. Het beding van delcredere kan geen zaak betreffen waarin de agent niet persoonlijk is opgetreden. Wanneer de principaal de leverings- of betalingsvoorwaarden zonder instemming van de agent wijzigt, houdt het op van toepassing te zijn.

De handelsagent kan zich niet aansprakelijk stellen voor een hoger bedrag dan de overeengekomen commissie, tenzij het beding betrekking heeft op een bepaalde zaak of op zaken die hij in naam van de principaal afsluit.

S'il y a une disproportion manifeste entre le risque que l'agent commercial a assumé et la commission convenue, le juge peut réduire le montant dont l'agent est tenu, dans la mesure où ce montant dépasse la commission. Le juge tient compte de toutes les circonstances, notamment de la manière dont l'agent commercial a veillé aux intérêts du commettant.

Art. 26. Les actions naissant du contrat d'agence sont prescrites un an après la cessation de celui-ci ou cinq ans après le fait qui a donné naissance à l'action, sans que ce dernier délai puisse excéder un an après la cessation du contrat.

Art. 27. Sous réserve de l'application des conventions internationales auxquelles la Belgique est partie, toute activité d'un agent commercial ayant son établissement principal en Belgique relève de la loi belge et de la compétence des tribunaux belges.

Art. 28. A l'article 2 du livre Ier, titre Ier, du Code de commerce, modifié par la loi du 3 juillet 1956, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 6 et 7 :

« Tous engagements d'agents commerciaux pour la négociation ou la conclusion d'affaires. »

Art. 29. La présente loi ne s'applique pas aux obligations dont l'exécution a été demandée en justice avant la date de son entrée en vigueur.

Promulguons la présente loi, ordonnons qu'elle soit revêtu du sceau de l'Etat et publiée par le *Moniteur belge*.

Donné à Châteauneuf-de-Grasse, le 13 avril 1995.

ALBERT

Par le Roi :

Le Ministre de la Justice,
M. WATHELET

Scellé du sceau de l'Etat :
Le Ministre de la Justice,
M. WATHELET

Indien er een kennelijke wanverhouding is tussen het risico dat de handelsagent op zich heeft genomen en de bedongen commissie, kan de rechter het bedrag waarvoor de handelsagent aansprakelijk is, verminderen voor zover dit bedrag de commissie te boven gaat. De rechter houdt met alle omstandigheden rekening, in het bijzonder met de wijze waarop de handelsagent de belangen van de principaal heeft behartigd.

Art. 26. De rechtsvorderingen die uit de agentuurovereenkomst ontstaan, verjaren één jaar na het eindigen van die overeenkomst of vijf jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan, zonder dat deze termijn langer mag duren dan één jaar na het eindigen van deze overeenkomst.

Art. 27. Onverminderd de toepassing van internationale verdragen die België heeft gesloten, is elke activiteit van een handelsagent met hoofdvesting in België onderworpen aan de Belgische wet en behoort tot de bevoegdheid van de Belgische rechtbanken.

Art. 28. In artikel 2 van boek I, titel I, van het Wetboek van koop-handel, gewijzigd bij de wet van 3 juli 1956, wordt tussen het zesde en het zevende lid het volgende lid ingevoegd :

« Alle verbintenissen van handelsagenten voor het bemiddelen of afsluiten van zaken. »

Art. 29. Deze wet is niet toepasselijk op de verbintenissen waarvan de uitvoering in rechte is gevorderd voor de datum waarop zij in werking treedt.

Kondigen deze wet af, bevelen dat zij met 's Lands zegel zal worden bekleed en door het *Belgisch Staatsblad* zal worden bekendgemaakt.

Gegeven te Châteauneuf-de-Grasse, 13 april 1995.

ALBERT

Van Koningswege :

De Minister van Justitie,
M. WATHELET

Met 's Lands zegel gezegeld :
De Minister van Justitie,
M. WATHELET

F. 95 — 1482

13 AVRIL 1995. — Loi modifiant l'article 20 de la loi du 26 février 1947 organisant le statut des prisonniers politiques et leurs ayants droit (1)

ALBERT II, Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, Salut.

Article unique. L'article 20 de la loi du 26 février 1947 organisant le statut des prisonniers politiques et leurs ayants droit est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 20. Les distinctions honorifiques attribuées à titre posthume aux prisonniers politiques décédés pourront être portées, surchargées d'un insigne distinctif, par la veuve ou le veuf ou à défaut, par leur

(1) Session ordinaire 1994-1995.

Sénat.

Documents parlementaires. — Projet transmis par la Chambre n° 1. — Rapport n° 2. — Adoption. Séance du 30 mars 1995.

Annales parlementaires. — Discussion et adoption. Séance du 30 mars 1995.

Chambre des représentants.

Documents parlementaires. — Proposition de loi de M. Bertouille n° 1. — Rapport n° 2. — Projet amendé. — Discussion et adoption. Séance du 7 avril 1995.

N. 95 — 1482

13 APRIL 1995. — Wet tot wijziging van artikel 20 van de wet van 26 februari 1947 het statuut regelende van de politieke gevangenen en hun rechthebbenden (1)

ALBERT II, Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Enig artikel. Artikel 20 van de wet van 26 februari 1947 het statuut regelende van de politieke gevangenen en hun rechthebbenden wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 20. De postume eervolle onderscheidingen aan de overleden politieke gevangenen toegekend, mogen, met toevoeging van een onderscheidingsteken, door hun weduwe of weduwnaar, of bij ontstent-

(1) Gewone zitting 1994-1995.

Senaat.

Parlementaire stukken. — Ontwerp overgezonden door de Kamer, nr. 1. — Verslag nr. 2. — Aanneming. Vergadering van 30 maart 1995.

Parlementaire Handelingen. — Bespreking en aanneming. Vergadering van 30 maart 1995.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

Parlementaire stukken. — Wetsvoorstel van de heer Bertouille nr. 1. — Verslag nr. 2. — Gewijzigd ontwerp. — Bespreking en aanneming. Vergadering van 7 april 1995.